

Õiguskantsleri Kantselei

Yevhen Sushchev
Excel sior OÜ
info@excelsior.com

Teie nr

Meie 18.05.2026 nr 14-7/261214/2604224

Härra Yevhen Sushchev

Palusite õiguskantsleril algetada tsiviilasjas nr 2-25-1779 distsiplinaarmenetlus süsteemsete menetluslike rikkumiste pärast.

Vastavalt [tsiviilkohtumenetluse seadustiku](#) (TsMS) §-le 2 tuleb kohtul lahendada tsiviilasi õigesti, mõistliku aja jooksul ja võimalikult väikeste kuludega.

Põhiseaduse § 146 järgi on kohus oma tegevuses sõltumatu ja mõistab õigust kooskõlas põhiseaduse ja seadustega.

Kohus peab kohtuasja lahendamisel olema sõltumatu ja erapooletu, et tagada aus ja õiglane kohtumenetlus. Riigikohus on selgitanud, et "Erapooletu on selline kohtukoosseis, kes peab kohtuasja lahendama asudes võimalikuks igasugust seadusega ettenähtavat kohtulahendit ja kes seetõttu saab õigusemõistmisel toimida ausalt ning õiglaselt. ... Esiteks peab kohtunik ... taanduma siis, kui ta kohtuasja lahendama asudes ei pea selles kohtuasjas subjektiivselt võimalikuks mitte igasuguse seadusega ettenähtava kohtulahendi tegemist, vaid eelistab selgelt ühte võimalikku lahendit teistele. Vastavalt [Eesti kohtunike eetikakoodeksi](#) p-le 25 peab kohtunik taanduma siis, kui tal on eelarvamus poole suhtes, mis takistab asja objektiivset lahendamist; kui ta on asjaosalistega lähedastes suhetes; tal on eraviisiline teave menetlusega seotud faktiliste asjaolude kohta; ta on varasemalt asjaosalisi õigusalaselt nõustanud või teab, et otsus võib puudutada teda ennast või tema perekonnaliiget. Siinjuures on oluline silmas pidada, et nii nagu mistahes teiselgi isikul, on ka kohtunikul oma hoiakute ja väärtushinnangute süsteem, millest aga ei saa automaatselt tuletada kohtuniku erapoolikust. Kohtuniku taandumise aluseks on vaid selline tema hoiakute ja väärtushinnangute süsteemist lähtuv arusaam, mis toimib tõepoolest argumentidele mittealluva ja diskussiooni välistava eelarvamusena." (Riigikohtu 07.11.2005 määrus nr [3-1-1-123-05](#), p-d 9, 11).

Kui on kahtlus kohtuniku erapooletuses, näevad menetlusseadustikud ette sätted kohtuniku taandamiseks. TsMS § 23 punktides 1-6 on sätestatud kohtuniku taandumise alused, mille esinemise tuvastamine ei eelda asjaolude hindamist ega kaalumist ning nimetatud aluse ilmnemisel on kohtunik kohustatud taanduma.

TsMS § 23 punkti 7 järgi ei või kohtunik menetleda tsiviilasja ka siis, kui esineb muu asjaolu, mis annab alust kahelda kohtuniku erapooletuses. See säte annab kohtunikule suure kaalumisruumi ja kohtuniku otsus taandamise vajaduse kohta sõltub kohtuniku enda subjektiivsest arvamusel, kas ta on võimeline asja erapooletult menetlema või mitte. Tegemist on kohtuniku diskretsioonotsustusega (vt ka Riigikohtu 28.04.2014 otsus nr [3-2-1-23-14](#), p 13).

TsMS §-s 23 toodud alustel on ka menetlusosalisel õigus taandamisavaldus esitada (vt TsMS § 24 lg 1). Kohtuniku taandamise avaldus tuleb esitada kohtule, kelle koosseisu taandatav kohtunik kuulub (TsMS § 24 lg 2). Taandamisavaldust tuleb põhistada (TsMS § 24 lg 3). Taandamisavalduse lahendamise kord on sätestatud TsMS §-s 26. Kui taandatav kohtunik või kohtukoosseis end ei taanda, siis lahendab taandamisavalduse kas ülejäänud kohtukoosseis või kohtu esimees. Kui taandamisavaldus jääb rahuldamata ja menetlusosaline kaebab edasi kõrgema astme kohtusse, siis saab muu hulgas taotleda kohtulahendi tühistamist põhjusel, et asja lahendas ebaseaduslik kohtukoosseis, kuhu kuulunud kohtunik oleks pidanud ennast taandama (TsMS § 30, § 656 lg 1 p 3, § 669 lg 1 p 3; vt ka Riigikohtu 28.04.2014 otsus nr [3-2-1-23-14](#), p-d 11-13).

Kohtuniku tegevusele menetluse juhtimisel, samuti menetlussätete rikkumise kohta saab menetlusosaline esitada vastuväite (TsMS) § 333). Vastuväite lahendab kohus määrusega. Vastuväite lahendamine võimaldab asja menetleval kohtul endal minetuse menetluses kõrvaldada, kui kohus vastuväitega nõustub. TsMS-st ei tulene võimalust selle määruse peale määruskaebust esitada. Küll aga on võimalik vastuväitele ja selle rahuldamata jätmisele tugineda edasikaebemenetluses. Kui menetlusosaline ei nõustu sisulise kohtulahendiga (nt hagi tagamisega, tõendite hindamisega ja kohtu seisukohtadega), on tal võimalus seda vaidlustada kõrgema astme kohtus menetlusseadustikus sätestatud korras. Kõrgema astme kohus kontrollib madalama astme kohtu tegevust materiaal- ja menetlusõiguse kohaldamisel.

Järelevalvet õigusemõistmise korrakohase toimimise ja kohtunike kohustuste täitmise üle teostab kohtu esimees ([kohtute seaduse](#) (KS) § 45 lg 1). Teie avaldusest nähtub, et olete kohtu esimehe poole pöördunud.

Kohtuteenistujate (kohtujurist, konsultant) tegevust puudutavates küsimustes võib pöörduda kohtu direktori poole.

Õiguskantsleri pädevuses on distsiplinaarmenetluse algatamine kõigi kohtunike suhtes, kui ilmnevad distsiplinaarsüüteo tunnused (KS § 91 lg 2 p 2). Distsiplinaarsüütegu on kohtuniku süüline tegu, mis seisneb ametikohustuste täitmata jätmises või mittekohases täitmisel. Distsiplinaarsüütegu on ka kohtuniku vääritu tegu (KS § 87 lg 2). Õiguskantsler on kaalunud menetluse algatamist eeskätt olukorras, kus kohtuniku pandud rikkumine ametikohustuste täitmisel on ilmselge ja raske ning rikkumise tagajärgede kõrvaldamine või heastamine ei ole korralise edasikaebe korras või muul viisil võimalik või võib osutuda võimatuks. Distsiplinaarmenetlus ei ole isiku jaoks õiguskaitsevahend – distsiplinaarmenetluse algatamine või distsiplinaarkaristuse määramine ei too kaasa kohtuniku taandamist, kohtuasja uuesti läbivaatamist, kohtulahendite muutmist või tühistamist ega aita muul moel üldjuhul kaasa isiku õiguste kaitsele.

Seadus ei luba õiguskantsleril võtta seisukohta, kuidas kohtumenetlust juhtida ja kohtuasja sisuliselt lahendada (õiguskantsleri seaduse § 25 lg 2). Samuti ei hinda õiguskantsler kohtuniku diskretsioonotsuseid (nt taandamise kohta TsMS § 23 punkti 7 alusel). Seega ei anna õiguskantsler avaldusealuses asjas hinnanguid. Loodetavasti on selgitustest siiski abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kristel Lekko

õigusteenistuse juhataja-õiguskantsleri nõunik

õiguskantsleri volitusel

Kristel Lekko 693 8443, Kristel.Lekko@oiguskantsler.ee